C/2026/1687

13.3.2026

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 9ης Μαρτίου 2026

σχετικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση

(C/2026/1687)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, ο οποίος διακηρύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή το 2017 ([1]), αποτελεί πυξίδα για την ανοδική σύγκλιση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης στην ΕΕ. Σύμφωνα με την πρώτη αρχή του, επιβεβαιώνεται ότι «*[κ]άθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση προκειμένου να διατηρήσει και να αποκτήσει δεξιότητες που θα του επιτρέψουν να συμμετέχει πλήρως στην κοινωνία και να διαχειρίζεται με επιτυχία τις αλλαγές στην αγορά εργασίας*».

(2) Η ανακοίνωση για την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας ([2]), η οποία εκδόθηκε από την Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2025, καθορίζει χάρτη πορείας για την αποκατάσταση του οικονομικού δυναμισμού της ΕΕ και την τόνωση της ανάπτυξης. Η προώθηση των δεξιοτήτων προσδιορίζεται ως κρίσιμος παράγοντας διευκόλυνσης, καθώς αναγνωρίζεται ότι το εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας, κινητήρια δύναμη της παραγωγικότητας, της καινοτομίας και των ποιοτικών θέσεων εργασίας, καθώς και παράγοντα διευκόλυνσης της δίκαιης πράσινης και ψηφιακής μετάβασης. Τον Μάρτιο του 2025 η Επιτροπή εξέδωσε την ανακοίνωση με τίτλο «Μια Ένωση Δεξιοτήτων» ([3]), στην οποία επισημαίνεται ο καίριος ρόλος του ανθρώπινου κεφαλαίου και των μελλοντοστραφών δεξιοτήτων στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της στρατηγικής αυτονομίας της Ένωσης, στην ενίσχυση της ετοιμότητας και στη στήριξη της βιώσιμης ευημερίας. Το 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε επίσης δύο ανακοινώσεις σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ), στις οποίες αναδεικνύεται ο καίριος ρόλος που διαδραματίζουν οι άνθρωποι και οι δεξιότητες ([4]) ([5]).

(3) Όπως αναγνωρίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Μια Ένωση Δεξιοτήτων» ([6]), η ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά τον συντονισμό των πολιτικών και την ενισχυμένη πολυμερή εποπτεία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου παρέχει το πλαίσιο για την καθοδήγηση των αναγκαίων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων των αγορών εργασίας, οι οποίες βασίζονται στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και στις επενδύσεις στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.

(4) Η παρούσα σύσταση λαμβάνει υπόψη την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, και ιδίως την ευθύνη των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση των οικείων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως ορίζεται στα άρθρα 165 και 166 της ΣΛΕΕ. Ενεργώντας σύμφωνα με τον ρόλο της Ένωσης και τον στόχο των Συνθηκών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζει την ανάπτυξη ποιοτικής εκπαίδευσης στα κράτη μέλη, παροτρύνει για συνεργασία τους και διευκολύνει την αμοιβαία μάθηση, συμπληρώνοντας τη δράση τους.

(5) Από το 2021, η πρωταρχική φιλοδοξία της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης είναι η επίτευξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης (ΕΧΕ). Στο πλαίσιο αυτό, για να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό των ατόμων και της κοινωνίας, η εκπαίδευση και η κατάρτιση εξετάζονται από μια ολιστική προοπτική. Πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι η συνεργασία της ΕΕ για τον ΕΧΕ έχει επιτύχει την υλοποίηση σημαντικών νέων δράσεων σε επίπεδο ΕΕ, τη στήριξη των εθνικών μεταρρυθμίσεων και τη δημιουργία βιώσιμων οδών για βαθύτερη ευρωπαϊκή συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Ως εκ τούτου, η συνεργασία αυτή συμβάλλει επίσης στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου.

([1]) ΕΕ C 428 της 13.12.2017, σ. 10.
([2]) Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας για την ΕΕ» [COM(2025) 30 final] της 29ης Ιανουαρίου 2025.
([3]) Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Μια Ένωση Δεξιοτήτων» [COM(2025) 90 final] της 5ης Μαρτίου 2025.
([4]) Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Σχέδιο δράσης για μια ήπειρο ΤΝ» [COM(2025) 165 final] της 9ης Απριλίου 2025.
([5]) Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Στρατηγική για την εφαρμογή της ΤΝ» [COM(2025) 723 final] της 8ης Οκτωβρίου 2025, στην οποία προτείνονται τομεακές και διατομεακές δράσεις, μεταξύ άλλων όσον αφορά τον γραμματισμό, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση καθώς και τις πληροφορίες για τις δεξιότητες στον τομέα της ΤΝ, προκειμένου να αυξηθεί η υιοθέτηση της ΤΝ σε βασικούς κλάδους και στον δημόσιο τομέα.
([6]) Σύμφωνα με το «Ψήφισμα του Συμβουλίου για την εκπαίδευση και την κατάρτιση στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου: εξασφάλιση εμπεριστατωμένων συζητήσεων για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις», 2020/C 64/01.

(6) Η παρούσα σύσταση αποσκοπεί στη συμπλήρωση των κατευθυντήριων γραμμών για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών, ιδίως λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του ανθρώπινου κεφαλαίου των εν λόγω πολιτικών απασχόλησης. Προσδιορίζει τομείς κοινού ενδιαφέροντος για την ΕΕ. Όπου κρίνεται σκόπιμο στο πλαίσιο κάθε κράτους μέλους, οι εν λόγω τομείς θα αναλύονται αργότερα στις εκθέσεις χώρας και ενδέχεται να εξετάζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδίδονται στο πλαίσιο του κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Οι ανησυχίες αυτές έχουν επίσης σημαντική εδαφική διάσταση, με σημαντικές εδαφικές διαφορές ανά την Ευρώπη όσον αφορά τις δεξιότητες και το διαθέσιμο ανθρώπινο κεφάλαιο.

(7) Στο πλαίσιο της Επιτροπής Απασχόλησης του άρθρου 150 της ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη εξετάζουν κάθε έτος όλες τις πτυχές που σχετίζονται με τα αποτελέσματα στον τομέα της απασχόλησης στην ΕΕ, υπό το πρίσμα της κοινής ετήσιας έκθεσης σχετικά με την κατάσταση της απασχόλησης στην Ένωση και την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση (άρθρο 148 παράγραφος 5 της ΣΛΕΕ) και συνεκτιμώντας τις πληροφορίες που λαμβάνουν από τα κράτη μέλη μέσω των ετήσιων εκθέσεων προόδου τους (οι οποίες εξυπηρετούν επίσης τους σκοπούς του άρθρου 148 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ).

(8) Η ΕΕ βρίσκεται αντιμέτωπη με διαρκείς ελλείψεις εργαζομένων και δεξιοτήτων. Οι ελλείψεις αυτές είναι σημαντικές σε όλα τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες και τους τομείς και επηρεάζουν εταιρείες όλων των μεγεθών. Το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας στην ΕΕ, μια υποκατάστατη μεταβλητή για τη μέτρηση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού, παραμένει υψηλό στο 2,0 % (3ο τρίμηνο του 2025) και κοντά στο προ της πανδημίας επίπεδο ([7]). Η έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού παρεμποδίζει επίσης τις επενδύσεις και την καινοτομία: Το 68 % των μεσαίων επιχειρήσεων ανέφεραν τις ελλείψεις δεξιοτήτων ως σοβαρό πρόβλημα το 2023 ([8]), ενώ το 77 % των εταιρειών επισήμαναν ότι οι ελλείψεις δεξιοτήτων αποτέλεσαν εμπόδιο για τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις το 2024 ([9]).

(9) Ορισμένοι τομείς και ορισμένα επαγγέλματα αντιμετωπίζουν προβλήματα σημαντικών ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων σε επίπεδο ΕΕ. Το 2024 τα επαγγέλματα στα οποία διαπιστώθηκαν οι εκτενέστερες ελλείψεις στην ΕΕ αφορούσαν τεχνικά προφίλ στον μεταποιητικό και τον κατασκευαστικό τομέα (μεταξύ άλλων συγκολλητές και οξυγονοκολλητές, ηλεκτρολόγους κτιρίων και ασκούντες συναφή επαγγέλματα, υδραυλικούς και εγκαταστάτες σωληνώσεων, ελασματουργούς-φανοποιούς), επαγγέλματα υγείας (νοσηλευτές/-εύτριες, γενικοί και ειδικευμένοι γιατροί, βοηθοί υγειονομικής περίθαλψης και φυσικοθεραπευτές/-εύτριες, με εκτιμώμενη έλλειψη 1,2 εκατομμυρίων γιατρών, νοσηλευτών/-τριών και μαιών/μαιευτών το 2022 στην ΕΕ ([10])). Ταυτόχρονα, μόνο το 12 % των γεωργών της ΕΕ είναι κάτω των 40 ετών, γεγονός που ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την επισιτιστική ασφάλεια της ΕΕ. Ο τομέας των μεταφορών αντιμετωπίζει επίσης εκτεταμένες ελλείψεις εκπαιδευμένων επαγγελματιών σε όλους τους τρόπους μεταφοράς (οδηγοί βαρέων φορτηγών, φορτηγών, λεωφορείων και τραμ, καθώς και ναυτικοί, ιδίως αξιωματικοί) ([11]) ([12]). Υπάρχουν επίσης εκτεταμένες ελλείψεις ειδικών στον τομέα των ΤΠΕ, πολιτικών μηχανικών και διδακτικού προσωπικού. Οι ειδικοί στον τομέα των ΤΠΕ αντιστοιχούσαν μόλις στο 5,0 % του εργατικού δυναμικού, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον στόχο του 10 % της Ψηφιακής Δεκαετίας έως το 2030, με σημαντικές έμφυλες ανισορροπίες. Όσον αφορά την πράσινη μετάβαση, έχουν εντοπιστεί 24 επαγγέλματα στα οποία διαπιστώνονται ελλείψεις σε πολλά κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών μόνωσης, των μηχανικών κλιματιστικών και των ψυκτικών (σε 14 κράτη μέλη), των τεχνικών δομικών έργων (σε 12 κράτη μέλη) και των τεχνιτών στεγών (σε 11 κράτη μέλη). Η Ευρώπη θα χρειαστεί να αναπτύξει ικανότητες σε βασικά κυκλικά καθήκοντα που πρέπει να προσαρμοστούν στη μετάβαση από τα γραμμικά συστήματα και τις αντίστοιχες αγορές στα κυκλικά συστήματα και στις αντίστοιχες αγορές. Οι δεξιότητες αυτές αφορούν όλα τα επίπεδα, από τους αρχιτέκτονες και τους μηχανικούς έως τους φορείς συλλογής και διαλογής αποβλήτων.

(10) Οι τεχνολογικές εξελίξεις και η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση θα αυξήσουν περαιτέρω τη ζήτηση για νέες δεξιότητες και θα επιδεινώσουν τις υφιστάμενες ελλείψεις και αναντιστοιχίες. Λόγω της ανόδου της ΤΝ, των τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της βιοτεχνολογίας, των αναγκών στον τομέα του διαστήματος, της άμυνας και της ασφάλειας, καθώς και της σύνθετης ανάλυσης δεδομένων, αυξάνεται και η ζήτηση για επαγγελματίες στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM).

([7]) Το μέσο ποσοστό κενών θέσεων εργασίας μεταξύ του 2013 και του 2019 ανήλθε σε 1,7 %.
([8]) Ευρωβαρόμετρο αριθ. 537, Νοέμβριος 2023.
([9]) EIB Investment Survey 2024: European Union Overview (Έρευνα της ΕΤΕπ για τις επενδύσεις το 2024: Επισκόπηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης) https://www.eib.org/attachments/lucalli/20240238_econ_eibis_2024_eu_en.pdf
([10]) Έκθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής / ΟΟΣΑ, «Health at a Glance: Europe 2024» (Η υγεία με μια ματιά: Ευρώπη 2024).
([11]) EURES_Report_on_labour_shortages_and_surpluses_2024.
([12]) Seafarers - Mobility and Transport - Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ναυτικοί — Κινητικότητα και μεταφορές).

(11) Στην «Κατάσταση της Ψηφιακής Δεκαετίας 2025» (SDD25) επισημαίνεται ότι το χάσμα μεταξύ της ζήτησης στην αγορά εργασίας και των διαθέσιμων ταλέντων εξακολουθεί να διευρύνεται, ιδίως σε τομείς όπως η ΤΝ, η κυβερνοασφάλεια, η ανάλυση δεδομένων και οι τεχνολογίες ημιαγωγών. Έως το 2027 η ΕΕ θα χρειάζεται από 6,2 έως 7 εκατομμύρια εργαζομένους στον τομέα της ΤΝ, και για το 60 % περίπου του εργατικού δυναμικού θα απαιτούνται δεξιότητες ΤΝ ([13]). Στον τομέα της κυβερνοασφάλειας έχει εντοπιστεί κενό περίπου 300 000 ειδικών, ενώ στον τομέα των ημιαγωγών θα πρέπει να αντιμετωπιστεί —υπό τις τρέχουσες τάσεις— κενό σχεδόν 100 000 νέων επαγγελματιών. Οι εθνικοί χάρτες πορείας των κρατών μελών δείχνουν αυξανόμενη εστίαση στην ψηφιακή εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση, ωστόσο οι προσπάθειες εξακολουθούν να είναι κατακερματισμένες και άνισες, με περιορισμένη προσέγγιση των ομάδων χαμηλής ειδίκευσης και των υποεκπροσωπούμενων ομάδων. Οι προβλέψεις δείχνουν ότι, χωρίς ισχυρότερη κοινή δράση και βιώσιμες επενδύσεις, η ΕΕ δεν θα επιτύχει τους στόχους για τις ψηφιακές δεξιότητες ([14]).

(12) Από το 2023 έχουν αυξηθεί σταδιακά οι αναδιαρθρώσεις και οι προγραμματισμένες μειώσεις θέσεων εργασίας. Διάφορες αναδιαρθρώσεις και βραχυπρόθεσμες αλλαγές συνέβαλαν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την αναγκαιότητα να αναληφθεί επείγουσα δράση. Το 2024 οι προγραμματισμένες μειώσεις θέσεων εργασίας ανήλθαν περίπου σε 65 000 σε ολόκληρη την ΕΕ και επικεντρώνονταν σε συγκεκριμένους τομείς και συγκεκριμένες περιφέρειες ([15]). Οι τομείς που επλήγησαν περισσότερο ήταν η αυτοκινητοβιομηχανία, οι τηλεπικοινωνίες και οι ταχυδρομικές υπηρεσίες. Κατά την περίοδο μεταξύ του 2019 και του 2024 στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας χάθηκαν περίπου 240 000 θέσεις εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ ([16]). Η ευρωπαϊκή χαλυβουργία βρίσκεται επίσης αντιμέτωπη με αυξανόμενη πίεση, με περικοπές 18 000 θέσεων εργασίας το 2024, ενώ ο τομέας των χημικών προϊόντων μείωσε τον αριθμό των θέσεων εργασίας κατά περίπου 15 000 το 2023 και το 2024. Αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό δεδομένου του κρίσιμου ρόλου του τομέα στην παραγωγή αμυντικών και διαστημικών ικανοτήτων. Συνολικά, η διαταραχή των εμπορικών ροών, η αποδυνάμωση της παγκόσμιας ζήτησης και το υψηλότερο ενεργειακό κόστος έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην αγορά εργασίας.

(13) Η μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα, η οποία επηρεάζει ήδη την αύξηση της απασχόλησης, αναμένεται να δημιουργήσει από 1 εκατομμύριο έως 2,5 εκατομμύρια πρόσθετες θέσεις εργασίας έως το 2030, εάν συνοδεύεται από αποτελεσματικές πολιτικές. Στον κανονισμό για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών ([17]) εκτιμάται ότι, όσον αφορά τις βιομηχανίες καθαρών μηδενικών εκπομπών, οι θέσεις εργασίας στον τομέα παραγωγής θα αυξηθούν κατά 350 000 έως το 2030. Επιπλέον, για την υλοποίηση των στόχων της ΕΕ με ορίζοντα το 2030 όσον αφορά την αιολική και την ηλιακή ενέργεια, απαιτούνται περίπου 130 000 έως 145 000 επιπλέον ειδικευμένοι εργαζόμενοι και σχετική επένδυση στις δεξιότητες ύψους 1,1 έως 1,4 δισ. EUR έως το 2030. Έως το 2035 αναμένεται να δημιουργηθούν 4,2 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας στον κατασκευαστικό τομέα. Στους υπολογισμούς αυτούς περιλαμβάνονται η αντικατάσταση εργαζομένων που εγκαταλείπουν τον τομέα και 88 000 νέες θέσεις εργασίας για τις οποίες συμβάλει επίσης η ανακαίνιση κτιρίων ([18]). Επίσης, οι ένοπλες δυνάμεις και η αμυντική βιομηχανία αναμένεται να αυξήσουν σημαντικά τον αριθμό των θέσεων απασχόλησης, ιδίως για άτομα με υπόβαθρο στους τομείς STEM και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ).

(14) Οι σημαντικές ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στους προαναφερόμενους τομείς και σε περιφέρειες σε ολόκληρη την ΕΕ είναι πιθανό να ενταθούν κατά τα επόμενα έτη, λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της αυξανόμενης ζήτησης εργατικού δυναμικού σε τομείς στρατηγικής σημασίας για την ΕΕ, όπως: i) οι προηγμένες ψηφιακές τεχνολογίες· ii) η καθαρή μετάβαση και η απανθρακοποίηση της βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένης της κυκλικής οικονομίας· iii) η υγεία και η βιοτεχνολογία, η γεωργία και η αλιεία-υδατοκαλλιέργεια, και η βιοοικονομία· και iv) η αμυντική βιομηχανία και το διάστημα. Οι προκλήσεις αυτές θα ασκήσουν σημαντική πίεση στις οικονομίες και τις αγορές εργασίας, αναδεικνύοντας έτσι την επείγουσα ανάγκη να αναληφθεί προορατική δράση. Επομένως, είναι καίριας σημασίας να διατηρηθεί και να ενισχυθεί σήμερα το ανθρώπινο κεφάλαιο της ΕΕ μέσω στοχευμένων και ευέλικτων πολιτικών και επενδύσεων στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση, σε συμφωνία και με τις σχετικές βιομηχανικές πολιτικές. Εάν η ΕΕ προωθήσει τη διαμόρφωση ενός εργατικού δυναμικού που διαθέτει τα εφόδια για να υιοθετήσει τις τεχνολογικές εξελίξεις, να προσαρμοστεί στις εξελισσόμενες ανάγκες της βιομηχανίας και να αξιοποιήσει τις αναδυόμενες ευκαιρίες, τότε μπορεί όχι μόνο να περιορίσει τα υφιστάμενα και τα μελλοντικά κενά εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, αλλά και να ενισχύσει τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανθεκτικότητα και παγκόσμια ανταγωνιστικότητά της. Επιπλέον, η πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγαση μπορεί επίσης να διευκολύνει την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και την εκπαιδευτική κινητικότητα και να στηρίξει την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και της ανταγωνιστικότητας.

([13]) Shaping and strengthening European AI talent (Διαμόρφωση και ενίσχυση των ευρωπαϊκών ταλέντων στον τομέα της ΤΝ), 2025.

([14]) Σύμφωνα με εκτιμήσεις που περιλαμβάνονται στην έκθεση του 2024 σχετικά με την κατάσταση της Ψηφιακής Δεκαετίας, εάν δεν αναληφθεί περαιτέρω δράση, μόνο το 59,8 % του ενήλικου πληθυσμού θα διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες έως το 2030, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον στόχο του 80 %.

([15]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης, «Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2025» (Εξελίξεις ως προς την αγορά εργασίας και τους μισθούς στην Ευρώπη — Ετήσια επισκόπηση 2025), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2025, https://data.europa.eu/doi/10.2767/1810636.

([16]) Eurostat, [lfsa_egan22d] Employed persons by detailed economic activity (NACE Rev. 2 two-digit level) (2008-2026) [Μισθωτοί κατά αναλυτική οικονομική δραστηριότητα (διψήφιο επίπεδο ανάλυσης της NACE αναθ. 2) (2008-2026)].

([17]) Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1735 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου μέτρων για την ενίσχυση του οικοσυστήματος παραγωγής τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών της Ευρώπης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1724.

([18]) Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop): (2023). The greening of the EU construction sector: skills intelligence. Data insights series (Ο οικολογικός μετασχηματισμός του κατασκευαστικού τομέα της ΕΕ: πληροφορίες για τις δεξιότητες. Σειρά πληροφοριών για τα δεδομένα).

(15) Τα ευρωπαϊκά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης βρίσκονται αντιμέτωπα με προκλήσεις όσον αφορά την παροχή σε όλους τους εκπαιδευομένους —ιδίως σε όσους προέρχονται από μειονεκτούντα κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα, καθώς και σε άτομα χαμηλών προσόντων, στους μετανάστες, στα άτομα με αναπηρία και στους Ρομά— στέρεων βάσεων δεξιοτήτων που να τους δίνουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά στην αγορά εργασίας. Οι επιδόσεις στα μαθηματικά, στην ανάγνωση και στις θετικές επιστήμες έχουν μειωθεί τις τελευταίες δεκαετίες, καθώς το 2022 περίπου το 30 % των ατόμων ηλικίας 15 ετών παρουσίαζε χαμηλές επιδόσεις στα μαθηματικά και το 25 % στην ανάγνωση και στις θετικές επιστήμες. Το 2022 μόνο το 16 % των μειονεκτούντων μαθητών είχε καλές επιδόσεις στην ανάγνωση, στα μαθηματικά ή στις θετικές επιστήμες, ποσοστό που σημείωσε πτώση από το 21 % που είχε καταγραφεί το 2015 ([19]). Οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών έχουν διπλάσιες πιθανότητες να εγκαταλείψουν το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης με χαμηλού επιπέδου, ή κανέναν, τίτλων σπουδών ([20]). Οι προκλήσεις αυτές επιδεινώνονται περαιτέρω από τις ανισότητες ως προς την πρόσβαση σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση σε λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και σε μειονεκτούσες, αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές. Πάνω από το 40 % των ατόμων κατά το όγδοο έτος σχολικής φοίτησης δεν διαθέτει βασικές ψηφιακές δεξιότητες ([21]). Η ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων είναι απαραίτητη για έναν επιτυχημένο ψηφιακό μετασχηματισμό, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης ψηφιακής μάθησης, εργαλείων αξιολόγησης και της αποτελεσματικής, υπεύθυνης, συμπεριληπτικής και δεοντολογικής χρήσης της ΤΝ. Ταυτόχρονα, θα είναι σημαντικό να δοθεί προσοχή στις πιθανές επιβλαβείς συνέπειες της χρήσης ψηφιακών συσκευών, ιδίως για τους νεότερους εκπαιδευόμενους. Οι δυσκολίες κατά την παιδική ηλικία μεταφέρονται και στην ενήλικη ζωή: ένας στους πέντε ενήλικες δυσκολεύεται να διαβάσει και να γράψει. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προετοιμασία των εκπαιδευομένων ώστε να γίνουν ενεργοί πολίτες, να συμμετέχουν στον δημοκρατικό βίο, να διακρίνουν την παραπληροφόρηση και να χρησιμοποιούν με ασφαλή, υπεύθυνο και βιώσιμο τρόπο τις ψηφιακές τεχνολογίες. Το 73 % των νέων (ηλικίας 15-30 ετών) δήλωσαν ότι η εκπαίδευσή τους τούς είχε εφοδιάσει με το αναγκαίο επίπεδο δεξιοτήτων ώστε να αναγνωρίζουν την παραπληροφόρηση.

(16) Παρά το υψηλό ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων ΕΕΚ (τέσσερις στους πέντε το 2024), η ΕΕΚ και τα προγράμματα μαθητείας εξακολουθούν να βρίσκονται αντιμέτωπα με προκλήσεις όσον αφορά την ελκυστικότητά τους, δεδομένου ότι πολλά επαγγελματικά προγράμματα χαρακτηρίζονται από στερεότυπα και συνολικά περιορισμένη κοινωνική αναγνώριση. Το 2023 οι εγγεγραμμένοι σπουδαστές ΕΕΚ σε προγράμματα των τομέων STEM σε ολόκληρη την ΕΕ ήταν 3,75 εκατομμύρια, αριθμός που αντιστοιχεί στο 36,3 % του συνολικού αριθμού μαθητών ΕΕΚ μεσαίου επιπέδου. Το ποσοστό αυτό εξακολουθεί να απέχει πολύ από τον στόχο του κατ' ελάχιστον 45 % σε ενωσιακό επίπεδο έως το 2030, ο οποίος προτείνεται στο στρατηγικό σχέδιο της Επιτροπής για την εκπαίδευση στους τομείς STEM και ο οποίος —στα τρέχοντα επίπεδα εγγραφών— θα αντιστοιχούσε στη μετάβαση άλλων 900 000 μαθητών ΕΕΚ σε κάποιον τομέα STEM. Όσον αφορά την ΕΕΚ μεσαίου επιπέδου, οι σπουδάστριες υποεκπροσωπούνται σημαντικά στους τομείς STEM.

(17) Σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, παρά την υψηλή ζήτηση σε πολλούς τομείς STEM, μεταξύ του 2015 και του 2023 περίπου τα μισά κράτη μέλη κατέγραψαν μείωση των εγγραφών στους τομείς STEM, οι οποίες ανέρχονται επί του παρόντος στο 26,9 % των σπουδαστών, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον στόχο του 32 % κατ' ελάχιστον έως το 2030 που προτείνεται στο στρατηγικό σχέδιο της Επιτροπής για την εκπαίδευση στους τομείς STEM όσον αφορά το ποσοστό των σπουδαστών στους τομείς STEM σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σε σύγκριση με άλλες προηγμένες οικονομίες, η ΕΕ παρουσιάζει το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στους τομείς STEM ανά χίλιους νέους (14,3 %). Σε επίπεδο διδακτορικού, σχεδόν τέσσερις στους δέκα σπουδαστές είναι εγγεγραμμένοι σε τομείς STEM, αλλά μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό στις ΤΠΕ. Το πρόβλημα επιδεινώνεται από την υποεκπροσώπηση των γυναικών στους τομείς STEM. Οι ΤΠΕ αποτελούν τον τομέα με το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής γυναικών μεταξύ όλων των εκπαιδευτικών τομέων, με αναλογία μίας σπουδάστριας ανά πέντε σπουδαστές. Η εγκατάλειψη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας, ιδίως σε επίπεδο πτυχίου (Bachelor), δεδομένου ότι μόνο το 63 % των σπουδαστών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποκτά πτυχίο στους τομείς STEM εντός τριών ετών από την ολοκλήρωση της θεωρητικής κατεύθυνσης.

(18) Η έλλειψη ειδικευμένων εκπαιδευτικών σε μεγάλο αριθμό κρατών μελών, περιφερειών, πόλεων, καθώς και απομακρυσμένων και αγροτικών περιοχών, συνιστά σημαντικό κίνδυνο για την ποιότητα της εκπαίδευσης. Το 2024 περίπου ένας στους πέντε εκπαιδευτικούς ([22]) εργαζόταν σε σχολεία που αντιμετώπιζαν πρόβλημα έλλειψης ειδικευμένων εκπαιδευτικών, κατάσταση που περιόριζε την ποιοτική διδασκαλία. Επιπλέον, η γήρανση του εκπαιδευτικού εργατικού δυναμικού θα μειώσει τον αριθμό των διαθέσιμων εκπαιδευτικών κατά τα επόμενα έτη. Το 2023 το 25 % των εκπαιδευτικών στις αίθουσες διδασκαλίας από την πρωτοβάθμια έως την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ήταν ηλικίας 55 ετών και άνω (ποσοστό που αντιστοιχεί σε περισσότερους από 1 300 000 εκπαιδευτικούς). Πέραν αυτού, η αντίληψη περί έλλειψης ελκυστικότητας και κοινωνικής αναγνώρισης του επαγγέλματος καθώς και οι χαμηλές αποδοχές (σε σύγκριση με άλλα επαγγέλματα στα οποία μπορεί να παρέχει πρόσβαση το πτυχίο) συμβάλλουν στις ελλείψεις εκπαιδευτικών σε ολόκληρη την ΕΕ. Η σοβαρή έλλειψη εκπαιδευτικών στους τομείς STEM εντείνει τις προκλήσεις. Η έλλειψη ελκυστικότητας ορισμένων περιοχών μπορεί επίσης να επηρεάσει τη διατήρηση των εκπαιδευτικών σε μειονεκτούσες, αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές. Πρόσθετο προβληματισμό αποτελεί και η ετοιμότητα των εκπαιδευτικών όσον αφορά την αντιμετώπιση μαθητών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και/ή κοινωνικοοικονομικά μειονεκτήματα. Επιπλέον, η ασυνεπής χρήση της τεχνολογίας στα σχολεία, η ανεπαρκής αξιολόγηση των ψηφιακών δεξιοτήτων και ο διαφορετικός βαθμός ετοιμότητας των εκπαιδευτικών παρεμποδίζουν τη βελτίωση των επιπέδων ψηφιακών δεξιοτήτων των νέων, παρά τις αυξημένες επενδύσεις στις ψηφιακές υποδομές και στην εκπαίδευση σε όλα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες.

([19]) Βλ. πρόγραμμα διεθνούς αξιολόγησης μαθητών (PISA) του ΟΟΣΑ.

([20]) Eurostat, [edat_lfse_02] Early leavers from education and training by country of birth (Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ανά χώρα γέννησης).

([21]) Βλ. International Computer and Information Literacy Study (ICILS) (Διεθνής μελέτη για τον γραμματισμό σε θέματα υπολογιστών και πληροφοριών).

([22]) Στα 22 κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετείχαν στην έρευνα TALIS του 2024. ΟΟΣΑ (2025), Results from TALIS 2024: The State of Teaching (Αποτελέσματα της έρευνας TALIS του 2024: Η κατάσταση της διδασκαλίας), Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι, https://doi.org/10.1787/90df6235-en.

(19) Η ευθυγράμμιση των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την εξελισσόμενη ζήτηση της αγοράς εργασίας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση για τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι τομεακές ακαδημίες δεξιοτήτων και παρόμοιες πρωτοβουλίες μπορούν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη σχετικού μαθησιακού περιεχομένου και προγραμμάτων μάθησης ([23]), όπως ζητείται και στην ανακοίνωση για τη «συμφωνία για καθαρή βιομηχανία». ([24]) Ορισμένα κράτη μέλη έχουν προβεί σε σχετικές μεταρρυθμίσεις, ωστόσο εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά κενά μεταξύ των ικανοτήτων που αποκτούν οι σπουδαστές και εκείνων που απαιτούν οι εργοδότες. Για παράδειγμα, ενώ το 90 % των θέσεων εργασίας απαιτούν βασικές ψηφιακές δεξιότητες, μόνο το 55,6 % των ενηλίκων στην ΕΕ διαθέτουν τέτοιες δεξιότητες. Αυτό αποτελεί επίσης πρόκληση για τους νέους στην ΕΕ. Δεδομένου ότι το 42,5 % των ατόμων κατά το όγδοο έτος σχολικής φοίτησης διαθέτουν ανεπαρκείς βασικές ψηφιακές δεξιότητες, απαιτείται να σημειωθεί σημαντική πρόοδος προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της ΕΕ για αντίστοιχο ποσοστό μικρότερο του 15 % ([25]). Με την άνοδο της ΤΝ, ο βασικός ψηφιακός γραμματισμός καθίσταται ολοένα και πιο ανεπαρκής, ενώ αυξάνεται ολοένα και περισσότερο ο αριθμός των θέσεων εργασίας στην κατώτερη βαθμίδα για νέους αποφοίτους που απαιτούν προηγμένες δεξιότητες ΤΝ και κριτική και στρατηγική σκέψη. Στο πλαίσιο αυτό της αναντιστοιχίας μεταξύ των δεξιοτήτων που απαιτούνται από την αγορά εργασίας και των διαθέσιμων δεξιοτήτων, η διασφάλιση της συνάφειας της ΕΕΚ με την αγορά εργασίας είναι καίριας σημασίας, μεταξύ άλλων με την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, ενώ το ίδιο ισχύει και για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα προγράμματα σπουδών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την αντιμετώπιση της εξέλιξης των αναγκών σε μελλοντοστραφείς, πολυεπιστημονικές και διατομεακές δεξιότητες, οι οποίες είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη και την αξιοποίηση νέων γνώσεων και τεχνολογιών. Όσον αφορά τους νέους, η ενσωμάτωση της μάθησης στον χώρο εργασίας στα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης αυξάνει γενικά την απασχολησιμότητα των αποφοίτων: το 2024 το ποσοστό απασχόλησης των πρόσφατων αποφοίτων ΕΕΚ που είχαν εμπειρία μάθησης στον χώρο εργασίας ανήλθε σε 84,3 % σε σύγκριση με 69,7 % για τους νέους που δεν είχαν την ίδια εμπειρία ([26]).

(20) Η διά βίου μάθηση, περιλαμβανομένης της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης, είναι απαραίτητη ώστε τα άτομα να μπορούν να αντεπεξέρχονται σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης από παρακμάζοντες σε αναπτυσσόμενους τομείς. Ωστόσο, το 2022 μόνο το 39,5 % των ενηλίκων συμμετείχε σε δραστηριότητες μάθησης κατά το προηγούμενο έτος, ποσοστό που υπολείπεται κατά περισσότερες από 20 εκατοστιαίες μονάδες από τον πρωταρχικό στόχο της ΕΕ για ποσοστό 60 % έως το 2030. ([27]) Οι ενήλικες χαμηλής ειδίκευσης, οι οποίοι θα μπορούσαν να επωφεληθούν περισσότερο από την κατάρτιση, συμμετέχουν σημαντικά λιγότερο (11,3 %). Το ποσοστό συμμετοχής είναι χαμηλότερο σε λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και σε στάσιμες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των απομακρυσμένων περιοχών, καθώς και για τις ευάλωτες ομάδες που αντιμετωπίζουν πρόσθετα εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση στην κατάρτιση. Η γεφύρωση του χάσματος αυτού είναι κρίσιμης σημασίας προκειμένου να καταστεί η διά βίου μάθηση απτή πραγματικότητα για όλους και απαιτεί την ανάληψη ταχείας και συντονισμένης δράσης από τα κράτη μέλη, τις επιχειρήσεις και τους κοινωνικούς εταίρους, με παράλληλο σεβασμό του ρόλου και της αυτονομίας τους. Τα επίπεδα χρηματοοικονομικού γραμματισμού στην ΕΕ είναι επί του παρόντος πολύ χαμηλά. Σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου του 2023, περίπου το ένα τέταρτο (26 %) των πολιτών της ΕΕ έχει υψηλό επίπεδο χρηματοοικονομικών γνώσεων.

(21) Η διά βίου καθοδήγηση είναι καθοριστική στο να μπορούν τα άτομα να διαχειρίζονται τις αλλαγές σταδιοδρομίας και να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας. Η διά βίου καθοδήγηση είναι μια συνεχής διαδικασία που ενδυναμώνει τους πολίτες οποιασδήποτε ηλικίας για να προσδιορίζουν τις δυνατότητες, τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντά τους, να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της εργασίας και να διαχειρίζονται την ατομική τους πορεία ζωής. Η ενσωμάτωση της διά βίου καθοδήγησης στις στρατηγικές διά βίου μάθησης ενισχύει τις δεξιότητες διαχείρισης της σταδιοδρομίας, διευκολύνει την πρόσβαση σε υπηρεσίες καθοδήγησης για όλους τους πολίτες και εγγυάται τη διασφάλιση της ποιότητας και τον συντονισμό μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Οι αρχές αυτές είναι απαραίτητες για τη στήριξη της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου και την προώθηση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικότητας ενόψει της τεχνολογικής, της πράσινης και της δημογραφικής μετάβασης. Η σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, για τους ατομικούς λογαριασμούς μάθησης περιλαμβάνει αναφορά βάσει της οποίας η καθοδήγηση αποτελεί μέρος ενός ευρέος υποστηρικτικού πλαισίου συνθηκών για την αποτελεσματική αξιοποίηση των ατομικών δικαιωμάτων κατάρτισης. Η σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, σχετικά με μια ευρωπαϊκή προσέγγιση για τα μικροδιαπιστευτήρια περιλαμβάνει βασική αρχή σχετικά με την καθοδήγηση.

(22) Για την ανθεκτικότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις μελλοντικές εξελίξεις απαιτείται επαρκής χρηματοδότηση. Η αδράνεια κοστίζει: έως το 2030 το ετήσιο κοινωνικό κόστος των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση παγκοσμίως θα ανέρχεται σε 6 τρισ. δολάρια ΗΠΑ ([28]). Η μείωση των επιπέδων βασικών δεξιοτήτων μεταξύ των νέων θα μπορούσε να μειώσει τη μακροπρόθεσμη αύξηση της πολυπαραγοντικής παραγωγικότητας κατά περίπου 3 % σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ. Οι επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, συμπεριλαμβανομένης της υγείας του πληθυσμού και των πολιτικών που τη στηρίζουν, συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

([23]) Στις ετήσιες εκθέσεις του προγράμματος Ψηφιακή Δεκαετία αναφέρονται οι βασικές μεταρρυθμίσεις στις οποίες πρέπει να προβούν τα κράτη μέλη για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις αυτού του τομέα.

([24]) Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 26ης Φεβρουαρίου 2025, με τίτλο «Η συμφωνία για καθαρή βιομηχανία: Κοινός χάρτης πορείας για την ανταγωνιστικότητα και την απανθρακοποίηση» [COM(2025) 85 final].

([25]) Διεθνής μελέτη του 2023 για τον γραμματισμό σε θέματα υπολογιστών και πληροφοριών (ICILS), η οποία εκπονήθηκε από τη Διεθνή Ένωση για την αξιολόγηση των μαθητικών επιδόσεων (IEA).

([26]) Βάσει της ευρωπαϊκής έρευνας εργατικού δυναμικού, ειδική εξαγωγή δεδομένων.

([27]) Συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων, εξαιρουμένης της καθοδηγούμενης επαγγελματικής κατάρτισης σύμφωνα με την έρευνα για την εκπαίδευση ενηλίκων.

([28]) Brunello, G., Rocco, L., Eck, M., 2024, The price of inaction: the global private, fiscal and social costs of children and youth not learning (Το κόστος της αδράνειας: το παγκόσμιο, ιδιωτικό, δημοσιονομικό και κοινωνικό κόστος των παιδιών και των νέων που δεν συμμετέχουν στη μάθηση), UNESCO.

(23) Οι δημόσιες δαπάνες από μόνες τους δεν μπορούν να καλύψουν το εύρος των αναγκών αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, δεδομένων των μετασχηματιστικών προκλήσεων με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η ΕΕ. Για τους ενήλικες, η κύρια μορφή μάθησης είναι η κατάρτιση που σχετίζεται με την εργασία (τέσσερις στους πέντε ενήλικες εκπαιδευομένους το 2022). Η κατάρτιση αυτή χρηματοδοτείται κυρίως από τους εργοδότες (σχεδόν το 90 % της συνολικής εκπαίδευσης ενηλίκων που σχετίζεται με την εργασία). Παρ' όλα αυτά, μία στις τρεις εταιρείες δεν παρέχει προγράμματα μαθημάτων ή άλλες μορφές κατάρτισης σε κανένα από τα μέλη του προσωπικού της, με αναφερόμενη αιτιολογία ότι το κόστος αποτελεί ένα από τα κύρια εμπόδια (μαζί με τον φόρτο εργασίας και τους χρονικούς περιορισμούς). Η παροχή κινήτρων για αποτελεσματικές ιδιωτικές δαπάνες σε δεξιότητες, μεταξύ άλλων μέσω της σύνδεσης των δημόσιων συμβάσεων με τις δεσμεύσεις κατάρτισης, ενθαρρύνει τις εταιρείες να αναλάβουν μεγαλύτερη ευθύνη για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού τους. Οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις επιτρέπουν τη στήριξη της κατάρτισης, της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της επανειδίκευσης από παρόχους υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις. Στην ανακοίνωση με τίτλο «Μια Ένωση Δεξιοτήτων» ζητείται η αξιολόγηση των σχετικών διατάξεων, ώστε να διασφαλιστεί ότι παρέχουν καλύτερα κίνητρα στη βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής οικονομίας, προκειμένου να επενδύσει στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση των εργαζομένων. Οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μπορούν να κινητοποιήσουν πρόσθετες επενδύσεις σε δεξιότητες, να προωθήσουν τη συνεργασία και να παράσχουν καλύτερα κίνητρα στη βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής οικονομίας, προκειμένου να επενδύσει στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση των εργαζομένων και να προωθήσει τη συνεργασία.

(24) Παρά τις σημαντικές δημόσιες επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στην αρχική εκπαίδευση τις τελευταίες δεκαετίες, η ποιότητα της εκπαίδευσης σε ορισμένα κράτη μέλη και περιφέρειες παραμένει στάσιμη ή έχει επιδεινωθεί. Για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των επενδύσεων στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις δεξιότητες, οι εκτιμήσεις των επιπτώσεων και οι αξιολογήσεις είναι καίριας σημασίας, εάν διενεργούνται ιδανικά πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση, με τη συμμετοχή όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών και με τη χρήση επίκαιρων και αξιόπιστων διοικητικών δεδομένων, όπου αυτό είναι εφικτό. ([29]) Η δημιουργία ενός κόμβου γνώσεων για τις κοινωνικές επενδύσεις και η ενσωμάτωση διεθνώς συμφωνημένων (ΟΕΕ/ΗΕ) δορυφορικών λογαριασμών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση ([30]) στους εθνικούς λογαριασμούς μπορούν να βελτιώσουν την αξιολόγηση πολιτικών και να παρέχουν ακριβέστερη ποσοτικοποίηση της απόδοσης των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Η Επιτροπή δημιούργησε επίσης το εκπαιδευτικό εργαστήριο για τις επενδύσεις σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση ([31]), το οποίο παρέχει στήριξη στα κράτη μέλη κατά τη διενέργεια αξιολογήσεων πολιτικών στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, ώστε οι δημόσιες δαπάνες τους σε αυτούς τους τομείς να καταστούν πιο οικονομικά αποδοτικές και τεκμηριωμένες.

(25) Οι προσβάσιμες, εύκολα κατανοητές, στοχευμένες και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τις δεξιότητες είναι απαραίτητες για αποτελεσματικές και ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ωστόσο, οι πληροφορίες για τις δεξιότητες στην ΕΕ εξακολουθούν να είναι κατακερματισμένες, κάτι που παρεμποδίζει τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων. Παρά τη χρήση μεθόδων πρόβλεψης δεξιοτήτων σε όλα τα κράτη μέλη, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων της ποικιλομορφίας των ταξινομιών, της πολυπλοκότητας των πηγών και των μεθόδων δεδομένων, καθώς και των περιορισμών όσον αφορά την αξιοπιστία και τον βαθμό λεπτομέρειας των δεδομένων, οι οποίες μπορούν να περιορίσουν τη χρηστικότητα των πληροφοριών. Οι προγνώσεις της μελλοντικής ζήτησης για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα τείνουν να διαφέρουν σημαντικά, καθώς αντικατοπτρίζουν διαφορετικές παραδοχές σχετικά με την έκταση της αυτοματοποίησης καθηκόντων και το ευρύτερο οικονομικό και δημογραφικό πλαίσιο. Η σύγκριση και ο συνδυασμός αυτών των πηγών αποτελούν αναγκαία στοιχεία για τη χάραξη καλύτερα τεκμηριωμένης πολιτικής.

(26) Σχεδόν ένας στους τρεις εργαζομένους στην ΕΕ εργάζεται σε θέσεις απασχόλησης οι οποίες δεν αντιστοιχούν στις δεξιότητές του, κάτι που υποδηλώνει μη βέλτιστη αξιοποίηση των δυνατοτήτων του εργατικού δυναμικού. Ενώ αναγνωρίζεται η σημασία της διατήρησης προτύπων ποιότητας για τη διασφάλιση των στόχων γενικού συμφέροντος, και της συμμόρφωσης με το δίκαιο της ΕΕ, η υπερβολικά αυστηρή ρύθμιση ορισμένων επαγγελμάτων και οι επαχθείς διαδικασίες αναγνώρισης δημιουργούν εμπόδια στην είσοδο και μειώνουν την κινητικότητα στην αγορά εργασίας. Η κατάσταση αυτή συμβάλλει σε αναντιστοιχίες δεξιοτήτων και σε ελλείψεις εργατικού δυναμικού τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο.

(27) Οι Ευρωπαίοι εργοδότες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πρόσληψη εργαζομένων από τρίτες χώρες. Λιγότερες από μία στις δέκα μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έχουν προσλάβει εργαζομένους από τρίτες χώρες για την αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων, και οι περισσότερες από τις επιχειρήσεις που το έπραξαν δυσκολεύτηκαν στη διαδικασία. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών βρίσκονται συχνά αντιμέτωποι με κατακερματισμένες και χρονοβόρες διαδικασίες για την αναγνώριση των επαγγελματικών τους προσόντων και αντιμετωπίζουν ζητήματα υπερειδίκευσης και αναντιστοιχίας δεξιοτήτων. Τα ποσοστά υπερειδίκευσης για τους υπηκόους τρίτων χωρών μπορεί να είναι διπλάσια απ' ό,τι για τους υπηκόους της ΕΕ,

ΣΥΝΙΣΤΑ στα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις εθνικές αρμοδιότητες και λαμβανομένων υπόψη των εθνικών συνθηκών, να ενεργήσουν κατά την περίοδο 2026-2027 προκειμένου:

([29]) Βλ. συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2024, «σχετικά με τη συμβολή των πολιτικών για την αγορά εργασίας και τις δεξιότητες και της κοινωνικής πολιτικής σε ανθεκτικές οικονομίες» και τις «Προαιρετικές κατευθυντήριες αρχές για τα κράτη μέλη της ΕΕ για την αξιολόγηση του οικονομικού αντικτύπου των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στους τομείς της αγοράς εργασίας, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής πολιτικής». Ιούνιος 2024.

([30]) Οι δορυφορικοί λογαριασμοί είναι συμπληρωματικά πλαίσια τα οποία διευρύνουν τους βασικούς εθνικούς λογαριασμούς με την προσθήκη επιπλέον λεπτομερειών σχετικά με συγκεκριμένους τομείς. Οι δορυφορικοί λογαριασμοί για την εκπαίδευση και την κατάρτιση ποσοτικοποιούν τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο με τη μέτρηση των δαπανών για την τυπική εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και τη μη τυπική μάθηση.

([31]) https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/learning-lab.

1. Να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις δεξιοτήτων σε στρατηγικούς τομείς

— Να αναληφθούν δράσεις για την αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων, με εστίαση στα επαγγέλματα, ιδίως σε εκείνα που απαιτούν δεξιότητες στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM), συμπεριλαμβανομένων των ΤΠΕ και της ΤΝ, σε τομείς στρατηγικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα και την ανθεκτικότητα (όπως καθαρή και πράσινη τεχνολογία, κυκλική οικονομία και απανθρακοποίηση της βιομηχανίας, υγεία και βιοτεχνολογία, γεωργία και αλιεία-υδατοκαλλιέργεια, βιοοικονομία, αμυντική βιομηχανία και διάστημα).

— Να ενισχυθεί η ταχεία, καθώς και η πιο μακροπρόθεσμη, παροχή δεξιοτήτων που να είναι ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις και σχετικές με την αγορά εργασίας σε τομείς στρατηγικής σημασίας, με την προώθηση εταιρικών σχέσεων μεταξύ των παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης, των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, των κοινωνικών εταίρων και μεμονωμένων επιχειρήσεων, καθώς και δημόσιων φορέων, μεταξύ άλλων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

— Να μειωθούν οι φραγμοί εισόδου σε ρυθμιζόμενα επαγγέλματα και να ληφθούν μέτρα για την προώθηση της ταχύτερης αναγνώρισης των προσόντων σε στρατηγικούς τομείς για τους υπηκόους της ΕΕ και τρίτων χωρών, διατηρώντας παράλληλα τα πρότυπα ποιότητας.

2. Να ενισχυθούν οι βασικές δεξιότητες προκειμένου να αναπτυχθούν στέρεες βάσεις για υψηλότερη ανταγωνιστικότητα

— Να ενισχυθεί η απόκτηση δεξιοτήτων γραμματισμού, μαθηματικών (συμπεριλαμβανομένου του χρηματοοικονομικού γραμματισμού), θετικών επιστημών, ψηφιακών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη από μικρή ηλικία και καθ' όλη τη διάρκεια της ενήλικης ζωής και σε όλα τα επίπεδα και είδη εκπαίδευσης και κατάρτισης, με ιδιαίτερη προσοχή στις κοινωνικοοικονομικά μειονεκτούσες ομάδες και στα άτομα με αναπηρία, με παράλληλη στήριξη των πλέον ταλαντούχων ατόμων. Να ληφθούν μέτρα για την επίτευξη των στόχων σε επίπεδο ΕΕ που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης σχετικά με τους σπουδαστές έως την ηλικία των 15 ετών που υστερούν σε βασικές δεξιότητες.

— Να διασφαλιστεί ισότιμη πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα ως μέσο για τη μείωση των κενών στις επιδόσεις.

— Να διασφαλιστούν επαρκή κίνητρα για να αυξηθεί η ελκυστικότητα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, ιδίως για τους τομείς STEM. Να στηριχθεί η αρχική και συνεχής επαγγελματική εξέλιξη σε όλα τα επίπεδα, περιλαμβανομένων προσεγγίσεων διδασκαλίας που είναι συμπεριληπτικές και ευαισθητοποιημένες ως προς τη διάσταση του φύλου.

— Να ενισχυθούν οι ψηφιακές δεξιότητες των σπουδαστών, των μαθητευόμενων και των εκπαιδευομένων σε προγράμματα διά βίου μάθησης, συμπεριλαμβανομένων του γραμματισμού στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ), μαζί με την κριτική σκέψη, να τεθούν σε εφαρμογή εργαλεία ελέγχου ψηφιακών δεξιοτήτων για την παρακολούθηση της προόδου και να εκπαιδευτούν οι εκπαιδευτικοί για την τεχνολογικά υποβοηθούμενη μάθηση. Να ενθαρρυνθεί η αποτελεσματική, υπεύθυνη, συμπεριληπτική και δεοντολογική χρήση της ΤΝ.

— Να προσδιοριστούν οι προκλήσεις και να εξεταστεί ο αντίκτυπος της χρήσης ψηφιακών συσκευών στις ακαδημαϊκές επιδόσεις και στην ψυχική και σωματική ευεξία.

3. Να ενισχυθεί η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (ΕΕΚ)

— Να ενισχυθούν η ποιότητα και η ελκυστικότητα της ΕΕΚ και των προγραμμάτων μαθητείας, μεταξύ άλλων με την καταπολέμηση των αρνητικών αντιλήψεων, την ενίσχυση της συμπεριληπτικότητας για τις μειονεκτούσες ομάδες και την αντιμετώπιση των έμφυλων στερεοτύπων, ιδίως στα προγράμματα STEM.

— Να θεσπιστούν και να εφαρμοστούν πολιτικές ή στρατηγικές για την αύξηση του ποσοστού των αρχικών εκπαιδευομένων ΕΕΚ μέσης βαθμίδας που είναι εγγεγραμμένοι σε τομείς STEM, ιδίως του ποσοστού των σπουδαστριών, και το ποσοστό των εκπαιδευομένων ΕΕΚ που συμμετέχουν σε μαθησιακή εμπειρία στο εξωτερικό να ανέλθει στο 12 % τουλάχιστον ([32]).

— Να προαχθεί η επαρκής προσφορά εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών ιδίως στους τομείς STEM και να παρέχονται καλύτερα κίνητρα για μάθηση στον χώρο εργασίας σε συνεργασία με εταιρείες.

4. Να βελτιωθούν τα αποτελέσματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στους τομείς STEM

— Να αυξηθούν η ικανότητα, η συνάφεια και η ελκυστικότητα για τους νέους των προγραμμάτων STEM της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματικών προγραμμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), ιδίως στα πεδία των ΤΠΕ και της ΤΝ, σε τομείς με σημαντικά κενά εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και σε στρατηγικούς τομείς. Να προωθηθούν μέτρα για την ενδυνάμωση των μαθητριών σε αυτούς τους τομείς.

— Να προωθηθεί ο γραμματισμός στον τομέα της ΤΝ και της κριτικής και στρατηγικής σκέψης των αποφοίτων, να προωθηθούν διεπιστημονικές προσεγγίσεις και να ενισχυθεί η διεθνοποίηση των τριτοβάθμιων προγραμμάτων STEM (συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματικών προγραμμάτων υψηλότερης βαθμίδας), ιδίως μέσω κοινών διακρατικών προγραμμάτων.

([32]) Βλ. Σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2024, «Η Ευρώπη σε κίνηση» — ευκαιρίες μαθησιακής κινητικότητας για όλους.

5. Επενδύσεις στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις δεξιότητες

— Να προωθηθούν αποτελεσματικές και αποδοτικές δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση και τις δεξιότητες οι οποίες θα είναι ανάλογες προς τις διαπιστωθείσες προκλήσεις και τους συμφωνηθέντες σκοπούς και στόχους, μεταξύ άλλων με την κινητοποίηση κονδυλίων της πολιτικής συνοχής, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+.

— Να προαχθούν οι ιδιωτικές επενδύσεις στην ποιοτική αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση και να προαχθεί η αξιοποίηση του σκέλους πολιτικής του InvestEU που αφορά τις κοινωνικές επενδύσεις και τις δεξιότητες, καθώς επίσης και να διασφαλιστούν συνέργειες με τις δημόσιες επενδύσεις.

— Να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται σε τακτική βάση οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και στις δεξιότητες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τη χρήση αξιόπιστων και ειδικά προσαρμοσμένων μεθοδολογιών αξιολόγησης και εκτίμησης των επιπτώσεων, με παράλληλη αποφυγή του μη αναγκαίου διοικητικού φόρτου. Να χρησιμοποιηθούν ως βάση, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο, οι προαιρετικές κατευθυντήριες αρχές που εξέδωσε το Συμβούλιο ([33]), για τη χάραξη τεκμηριωμένης πολιτικής.

— Να διασφαλιστεί η χρήση διοικητικών δεδομένων για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημόσιων και ιδιωτικών δαπανών στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

6. Να βελτιστοποιηθούν οι αλλαγές στην αγορά εργασίας με τη χρήση πληροφοριών για τις δεξιότητες

— Να αναπτυχθούν και να τεθούν σε εφαρμογή μεθοδολογίες για τη χρήση μαζικών δεδομένων και ΤΝ, με σκοπό την παροχή καλύτερων και πιο επίκαιρων πληροφοριών για τις δεξιότητες, μέσω της αξιοποίησης και της συμπλήρωσης των υφιστάμενων πηγών ποσοτικών και ποιοτικών πληροφοριών για τις δεξιότητες.

— Να ενσωματωθεί και να αυξηθεί περαιτέρω η τακτική χρήση πληροφοριών για τις δεξιότητες στον (επανα)σχεδιασμό εθνικών, περιφερειακών και τοπικών στρατηγικών για τις δεξιότητες και την οικονομική ανάπτυξη, στους τομείς του διά βίου επαγγελματικού προσανατολισμού και αναπροσανατολισμού και των επαγγελματικών μεταβάσεων, καθώς και στον σχεδιασμό και στην κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Βρυξέλλες, 9 Μαρτίου 2026.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

M. MOUSHOUTTAS

([33]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10779-2024-INIT/el/pdf.